

Ukrajna: A migránsok és menedékkérők kínzása, meghurcolása

Az EU szemet huny a kitoloncoltak bántalmazása ügyében, nincs védelem a menekültek és gyerekek számára sem

(Kijev, 2010. december 16.) – A migránsoknak és menedékkérőknek, ide értve a gyermekeket is, nagy valószínűséggel bántalmazással és önkényes fogva tartással kell szembenéznük az ukrán határőrök és rendőrség részéről, jelentette ki a Human Rights Watch szervezete egy ma kiadott közleményében. Egyes migránsok elmesélték, ahogyan a hivatalnokok megkínózták őket, akár még elektromos sokk alkalmazásával is, miután elfogták őket az Európai Unióba való beszkézési kísérletük közben, vagy Szlovákiából és Magyarországról való visszatoloncolásukat követően.

A 124 oldalas jelentés, melynek címe Határszélen hányódva-vetődve: A menedékkérők és emigránsok helyzete Ukrajnában, 161 Ukrajnában, Szlovákiában és Magyarországon elfogott menekült, migráns és menedékkérő személy meginterjúvolása során készült. Arra enged következtetni, hogy bár a fogdaépületek állapota javult, Ukrajna továbbra is embertelen és megalázó bánásmódban részesíti a migránsokat, és nem képes, illetve nem hajlandó megfelelő védelmet biztosítani a menekültek és menedékkérők részére.

„Az EU államai visszaküldik az embereket Ukrajnába, hogy aztán ott bántalmazásban legyen részük”, mondta el Bill Frelick, a Human Rights Watch Menekültprogramjának igazgatója, és a jelentés társszerzője: „a visszafogadási megállapodás és az EU által befektetett pénzüsszegek ellenére Ukrajna láthatóan nincs felkészülve a migránsok jogainak tiszteletben tartására, illetve a menekültek védelmének feladatára.”

Az EU és Ukrajna közötti visszafogadási megállapodás 2010. január 1-jén lépett hatályba, és az olyan harmadik állambeli polgárok visszaküldését szabályozza, akik az EU-ba Ukrajnán keresztül lépnek be. Az elmúlt években az EU milliókat költött Ukrajna migráns és menekültrendszerének javítási munkálataira.

Ennek ellenére a Human Rights Watch szervezet figyelmeztetett arra, hogy sem a megállapodás, sem a finanszírozás nem menti fel az EU tagállamait az Európai Unió Alapjogi Chartájába foglalt kötelezettségek alól, melyek szerint nem tagadhatják meg a belépést azon menedékkérő személyek részére, akik visszatérítésük esetén kínzásnak vagy nem megfelelő bánásmódnak lesznek kitéve, illetve az EU tagállamok kötelezettségei alól a kísérő nélküli gyermekekre vonatkozóan.

A meginterjúvolt migránsoknak több mint fele, akiket Szlovákiából és Magyarországról fordítottak vissza, azt mondta, hogy Ukrajnában megverték őket, és nem megfelelő bánásmódban részesítették őket. Legtöbbjük Szlovákiában vagy Magyarországon kért menedékjogot, de kéréseiket figyelmen kívül hagyták, és gyorsan kitoloncolták őket. Mindkét ország toloncolt ki kísérő nélküli gyermekeket.

A visszafogadási megállapodások az EU úgynevezett külső megoldási stratégiája a menedékjogra és migrációra vonatkozóan. A stratégia lényege, hogy megállítja a migránsok és menedékkérők áramlását az EU-ba azáltal, hogy a migránsok és menekültek kapcsán felmerülő terheket és felelősséget a szomszédos országokra hárítják.

„Az EU-nak fel kellene függesztenie a visszafogadási megállapodást addig, amíg Ukrajna

bizonyítani nem tudja abbéli képességét, hogy a menedékkérők igazságos meghallgatásban részesülnek, hogy a migránsokkal emberségesen bánnak, és hogy hatékony védelmet biztosítanak a menekültek és sebezhető személyek részére”, mondta Frelick.

Míg a Human Rights Watch nem dokumentált olyan esetet, amiben bármi is arra utalna, hogy Ukrajnában rendszeresen kínozzák a migránsokat, a meginterjúvoltak bevallása szerint ez bizony megtörténik. Egy iraki férfi így mesél az elfogatását követő vattatásáról, mely április végén, az ukrán határon következett be:

Barbár bánásmódban részesítettek. Ütöttek-verték, és ócsároltak minket. Engem elektrosokk alá is vetettek. A fülemlen sokkoltak. Beismertem, hogy át akartam kelni a határon, és hogy csempésztek minket... Azt hittem, megáll a szívem. Egy széken ültem. Mindent bevallottam, de csak nem akarták abbahagyni a kínzást.

Számos migráns, akiknek nem kínoztak meg, azt állította, hogy veréseknek, ételmevónásnak, illetve egyéb embertelen és megalázó bánásmódnak vetették alá őket. Mindegyik sérelem büntetlenül maradt, derült ki a Human Rights Watch vizsgálatából, hiszen az áldozatok félnek bejelenteni a sérelmeket, így a tettesek nem vonhatók felelősségre.

Bár a migránsok fogva tartási körülményei javultak Ukrajnában, főleg a túlnépesedésre és a higiénia hiányára vonatkozóan, azóta, hogy a Human Rights Watch publikálta 2005-ös jelentését Ukrajnáról: „Határszélen: A migránsok és menedékkérők jogainak megsértése az Európai Unió új keleti határain”, számos probléma van még a fogdarendszerrel. Gyakori a bántalmazás, a menedékjog kérvényezése lehetetlen, a gyermekeket is fogva tartják, a férfiakat összekeverik a nőkkel, a gyerekeket a felnőttekkel, nagy probléma a korrupció, valamint a fogdarendszer önkényes és aránytalanul gyakori használatba vétele.

2009 augusztusától 2010 augusztusáig Ukrajna nem ismerte el és nem vállalta a menekültek védelmét, elsősorban azért, mert a menedékügyi rendszert megbénította a politikai patthelyzet. Bár a menedékjogi kérésekkel újra foglalkoznak, a rendszer egyáltalán nem hatékony, és átszövi a korrupció, a Human Rights Watch véleménye szerint. Számos menedékjoghoz folyamodó azt nyilatkozta, hogy le kellett fizetniük a migrációs tisztviselőket, hogy iktassák a menedékjogi kérelmet, hogy tolmácsot szerezzenek az interjúhoz, vagy hogy beszerezzék a szükséges dokumentációt.

A Human Rights Watch értesülései szerint a Határőrszolgálat alkalmazottai gyakran nem továbbítják a fogva tartott menedékjoghoz folyamodó személyek kérelmeit a Regionális Migrációs szolgálat felé, mely szervezet az interjúkat bonyolítja le. Azon személyek száma, akik az ideiglenes fogva tartási helyről úgy távoztak el, hogy menedékjogi kérelmeiket a regionális migrációs szolgálat elfogadta, drasztikus csökkenést mutat, 2008-ban 1114, 2009-ben 202 ez a szám.

A Human Rights Watch által meginterjúvolt menedékkérők arról panaszkodtak, hogy a regionális migrációs szolgálat menedékjogi interjúi felületeseek voltak, hogy a tolmácsok szakképzetlenek voltak, és hogy az interjúvezetők sokszor kemények és ítélezők voltak. Egy afgán személy, akinek az esetében úgy tűnt, hogy megalapozott a menedékjogi kérés, azt a

választ kapta az interjú vezetőjétől: „Száz százalékban mindenkit visszaküldünk a fajtátokból.”

A menedékügyi rendszerben is óriási jogi problémák bukkantak fel. Az ukrán törvénykezés nem biztosít védelmet azok számára, akik az általános erőszak, háború vagy áldozatcsempészet elől menekülnek. Csak két szómáliai és egy kísérő nélküli gyerek kapta meg a menekültstátuszt, és a gyerekeknek tilos a menedékjogi eljárásba belekerülni az ország egyes régióiban.

A kísérő nélküli gyerekek óriási akadályokba ütköznek a dokumentáció megszerzése és a menedékjogi eljárásba való bekerülés terén, hiszen csak jogi képviselővel együtt igényelhetik a menedékjogot, míg a hatóságok egyes régiókban megtagadják a jogi képviselők kijelölését számukra. A döntéshozatal nagyon lassú, gyakorta a gyerekek felnőnek még a kérések elbírása előtt, ami kérelmeik ellen dolgozik.

Sőt, a határőrök a gyermekeket akár hetekig is visszatartathatják egy börtönszerű építményben, melyet eufemisztikusan hálónak neveznek. A határőrök veszélyeztetik a gyermekek biztonságát azáltal, hogy ebben a hálónak nevezett térben tartják őket, ahol idegen felnőttek is vannak, lányok, fiúk, férfiak, derült ki a Human Rights Watch nyomozásából.

„Az Ukrajnában tapasztalt mélységesen megalázó bánásmód ellenére mind Szlovákia, mind Magyarország küldött már vissza kísérő nélküli gyermeket”, mondta Simone Troller, gyermekjogi kutató a Human Rights Watch szervezetnél, a jelentés társszerzője. „A gyakorlatban ugyanarra hivatkozva küldik vissza őket, ahogy a felnőtteket, és nem törődnek sebezhetőségükkel, és azzal, hogy Ukrajna területén senki sem védi meg őket.”

Egy kísérő nélküli 17 éves afgán fiú így ír Ukrajnai tapasztalatairól, miután Szlovákiából deportálták:

Elhagytuk a szlovák határt, de aztán elkaptak. Megkértük a rendőrséget, hogy segítsenek rajtunk. Egy nap és egy éjszaka után deportáltak. Nem értettem azt az iratot, amit aláírtam, félek az ukrán határnál álló katonákkal szóba állni. Nagyon sokszor megvertek. Azért vertek, hogy beszéljünk oroszul. Ahogy átvettek, elkezdtek verni bennünket. Este volt. Bementünk egy másik szobába. Egy civil ruhás férfi vert engem éppen. „Hogy is mentetek át a határon?” Egyszerre csak egyikünket verte. Megütött, aztán megcsapott a rendőrségi bottal, és egy órán keresztül ütött, egyfolytában. Először csak ő volt, aztán meg három-négy másik egyenruhás.

Bár a migrációs fogva tartás terminusa hat hónap, a túlterhelt ukrán törvényszékek gyakorta nem képesek ennyi idő alatt átnézni az ügyeket. Számos perben a migránsok azt nyilatkozták, hogy hat hónapos fogva tartási végzést kaptak, de soha nem jelentek meg egy bíró előtt, esélyt sem kaptak arra, hogy megfellebbezzék fogva tartásukat. Sokan, köztük gyermekek is, azt nyilatkozták, hogy a határőrök azzal fenyegetőztek, hogy további hat hónapig maradnak bezárva, amennyiben nem fizetik le őket.

Az ukrán törvényben semmi sem tiltja meg a hatóságoknak, hogy a kiszabadulásuk után röviddel

újra bebörtönözzék a migránsokat, és fogva tartásuk újabb hat hónapig. A Human Rights Watch számos olyan migránssal találkozott, akik többszöri alkalommal kerültek elzárásra. Egy 23 éves pakisztáni rab a Zhuravychi Migráns elhelyezési központban azt mondta:

Kinyitják a kaput, és azt mondják neked, hogy menj. Lutsktól 40 km-re vagyunk. Amikor mi, pakisztániak, kijövünk a börtönből, a maffiózók kint várnak egy listával. Kérnek 1500 amerikai dollárt, és ha fizetünk, segítenek, ha pedig nem, összetépi az iratainkat, és újabb hat hónapra bezárnak a börtönbe.